

طراحی مدل توسعه استعدادهای رشته فوتبال با تأکید بر عوامل درونی و بیرونی

محمدجواد ضیاء اسطخ زیر^{۱*}، رحیم رضانی نژاد^۲، حسین براخاص^۳

تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۱۱/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۲۸

چکیده

هدف از این پژوهش طراحی مدل توسعه استعدادهای رشته فوتبال با تأکید بر عوامل درونی و بیرونی بود. روش پژوهش از نظر نوع، توصیفی همبستگی؛ از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش جمع‌آوری داده‌ها، میدانی بود. جامعه آماری را کلیه صاحب‌نظران رشته فوتبال در سطح لیگ یک و دو کشور و لیگ‌های درون استانی تشکیل می‌داد. نمونه آماری با توجه به رویکرد هیر و همکاران (۲۰۱۹)، ۱۹۵ نفر در نظر گرفته شد. ابزار پژوهش شامل پرسش‌نامه عوامل مؤثر بر توسعه استعدادهای فوتبال (۶۲ سؤال) بود که ابعاد آن از مدل هنریکسن و همکاران (۲۰۱۰) و گوهررستمی و همکاران (۱۳۹۷) اقتباس شده است. روایی ابزار از طریق روایی محتوایی (۱۸ نفر)، پایایی ($\alpha > 0.70$) و روایی سازه (برازش مدل) ارزیابی و تأیید گردید. تحلیل یافته‌ها با استفاده از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار اسمارت پی‌ال‌اس انجام گردید. نتایج نشان داد که محیط درونی ($T=6/81$, $Path\ coefficients=0/63$) و بیرونی ($T=4/82$, $Path\ coefficients=0/48$) فوتبال اثر معنی‌داری بر توسعه استعداد ورزشکاران رشته فوتبال داشتند. بر اساس یافته‌های پژوهش توسعه بازیکن مستعد تا حدود زیادی به رفتارهای مربی و سبک رهبری او بستگی دارد، زیرا مربیان در واقع همان رهبران تیم محسوب می‌شوند و همان‌طور که رهبری، فرایند نفوذ بر کارکنان است، مربی نیز با نفوذ بر اعضای تیم و با ایجاد انگیزه، سخت‌کوشی، تعهد و رضایتمندی به دنبال پرورش و توسعه ورزشکاران می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: استعدادیابی، پرورش استعداد، مدیریت استعداد، محیط توسعه استعداد.

Email: javad.ziya@gmail.com

Email: rramzani@guilan.ac.ir

Email: brakhashossien@yahoo.com

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزش دانشگاه گیلان*

۲. استاد مدیریت ورزش دانشگاه گیلان

۳. دانشجوی دکتری مدیریت ورزش دانشگاه گیلان

مقدمه

ایران از کشورهایی است که فوتبال با زندگی روزمره بسیاری از مردم ارتباط دارد و رشد فوتبال، راهی جز گذر از مسیر علمی و استفاده از علوم زیستی ورزش (تغذیه، بدن‌سازی و آموزش مهارت‌های فردی و گروهی) و دانش مدیریت منابع انسانی یا مدیریت استعدادهای ورزشی ندارد (درویشی و همکاران، ۱۳۹۷: ۶۶). از مهم‌ترین موضوعات در مدیریت ورزشکاران به‌عنوان مهم‌ترین منبع یا سرمایه انسانی^۱ در ورزش، استعدادیابی (کشف و انتخاب استعداد)^۲، استعداد پروری و استعداد گزینی^۳ جهت رسیدن به اوج عملکرد می‌باشد؛ البته عوامل وراثتی نیز در این فرآیند اثرگذارند اما برای موفقیت، فقط استعداد کافی نیست. در واقع استعداد، عاملی است که باید از طریق آموزش بلندمدت توسعه یابد و موفقیت در مدیریت استعداد^۴ به کیفیت محیطی بستگی دارد که رشد و توسعه استعداد در آن صورت می‌گیرد (به نقل از فروردین و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۱۵).

بررسی مطالعات پیرامون ورزش قهرمانی نشان می‌دهد که استعدادیابی، چالش اصلی ورزش قهرمانی و یکی از یازده محور اصلی توسعه ورزش محسوب می‌شود. ضمناً اغلب پژوهش‌های استعدادیابی با محوریت رفتار حرکتی و روان‌شناسی، آنتروپومتریک و بیومکانیک و فیزیولوژی ورزشی در رشته‌های مختلف انجام گرفته است؛ در حالی که فراتر از مرحله انتخاب استعداد، مراحل ماند آموزش^۵، ارتقاء^۶ و حفظ^۷ و غیره به کاربرد دانش مدیریت منابع انسانی یا مدیریت استعدادهای ورزشی نیاز دارد. هر چند اسدی و همکاران (۱۳۹۵) موانع استعدادیابی در ورزش ایران؛ عاشوری و همکاران (۱۳۹۶) کیفیت سیستم توسعه استعداد والیبال؛ صادقی و همکاران (۱۳۹۷) وضعیت محیط توسعه استعداد در هندبال‌یست‌های دختر؛ رضاپور و همکاران (۱۳۹۹) کیفیت سیستم مدیریت استعداد در رشته‌های ورزشی انفرادی و فرشید و همکاران (۱۳۹۹) میزان قدرت و منافع ذینفعان سیستم مدیریت استعداد را با رویکرد مدیریتی بررسی کرده‌اند (ضیاء و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۵)؛ ولی امروزه، تأکید بیش از اندازه دولت‌ها بر مسائل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جهت کسب افتخارات بین‌المللی، نقش استعدادیابی در ورزش را پررنگ‌تر کرده است؛ چون پیش‌نیاز کسب موفقیت هر کشوری در عرصه‌های جهانی و بین‌المللی، توسعه ورزش قهرمانی آن کشور می‌باشد. به همین سبب در شرایط کنونی، نگاه دولت‌ها به سرمایه‌گذاری کلان در این زمینه معطوف شده است تا به‌واسطه موفقیت نمایندگان ورزشی کشورشان در صحنه‌های بین‌المللی ورزشی، به ارتقای وجهه و اعتبار کشور خود در سطح جهانی دست یابند (شعبانی و همکاران، ۱۳۹۸: ۵۵).

پژوهش حاضر با رویکرد مدیریت فرآیند استعدادیابی و با تأکید بر تحلیل محیط درونی و بیرونی جهت بررسی میزان تأثیر این دو مفهوم در مدیریت استعداد تدوین شده است. ابعاد محیط توسعه استعداد از مدل هنریکسن^۸ و همکاران (۲۰۱۰) تحت عنوان محیط توسعه استعدادهای ورزشکاران^۹ (ATDE) اقتباس شده است، ولی جهت تکمیل ابعاد تأثیرگذار بر محیط توسعه استعدادهای ورزشی از پژوهش گوهررستمی و همکاران (۱۳۹۷) استفاده شد که شامل ابعاد دیگری همچون هواداران^{۱۰}، محل تولد (سکونت)^{۱۱}، پیشکسوتان^{۱۲} و شانس^{۱۳} بود. محیط بیرونی، خارج از حوزه ورزشی بر توسعه استعداد ورزشکار مؤثر است و شامل ابعاد خانواده^{۱۴}، گروه دوستان و همسالان^{۱۵}، مدرسه، محل تولد (سکونت)، مهاجرت^۱ و شانس می‌باشد. در بُعد

1. Human Capital
2. Talent identification (Discover and select talent)
3. Talent breeding & Talent selection
4. Talent management
5. Education
6. Upgrade
7. Maintenance
8. Henriksen
9. Athlete Talent Development Environment
10. Fans
11. Birth place (Residence)
12. Retireds
13. Chance
14. Family
15. Peers

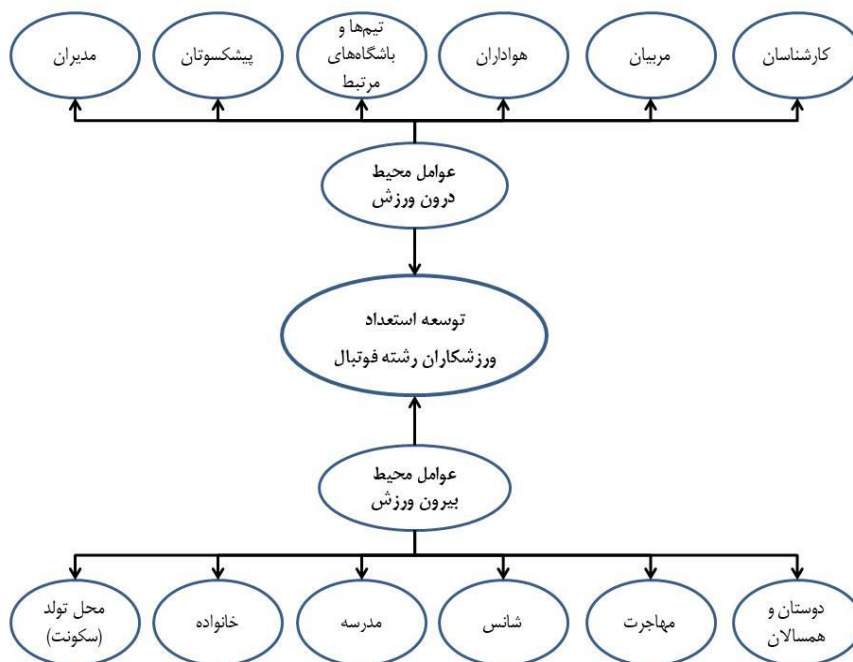
خانواده پژوهش‌های متنوعی توسط هایوز^۲ و همکاران (۲۰۱۹)، مختارپور (۱۳۹۸)، لارا و ساراکستی^۳ (۲۰۲۰)، رحمت و هراتاتی^۴ (۲۰۲۰) انجام گرفته است که ماهیت پیچیده و چندبُعدی توسعه استعداد را نشان می‌دهند. در بُعد گروه دوستان و همسالان می‌توان به پژوهش‌های منوچهری‌نژاد و همکاران (۱۳۹۵)، آصفی و همکاران (۱۳۹۷) و سسی و اسکیلز^۵ (۲۰۲۰) اشاره کرد که اغلب این پژوهش‌ها به تأثیر عوامل روانی و اجتماعی در توسعه استعداد اشاره کرده‌اند. در بُعد مدرسه نیز گلنجیل و هاروود^۶ (۲۰۱۵)، آصفی و عموزاد (۱۳۹۶) و بیوندال^۷ و همکاران (۲۰۲۰) وجود تعاملات مداوم مدرسه با خانواده، باشگاه، مربی و غیره را مؤثر بر توسعه استعداد می‌دانند. در بُعد محل تولد پژوهش‌های اندکی از جمله یوسف‌پور و شعبان‌خواه (۱۳۹۵)، هانکوک^۸ و همکاران (۲۰۱۷) و کمیل^۹ و همکاران (۲۰۱۹) در مورد تأثیر این بُعد بر توسعه استعداد صورت گرفته است که به بررسی تأثیر محیط بر عملکرد ورزشکاران پرداخته‌اند. ضمناً، در بُعد شانس، تاکنون پژوهشی پیرامون تأثیر شانس بر توسعه استعداد ورزشکاران صورت نگرفته است اما در بعضی از پژوهش‌ها از جمله مالمیر و همکاران (۱۳۹۵) و بیوندو و رایساردا^{۱۰} (۲۰۱۸) به نقش شانس در توزیع و توارث صفات ژنتیکی والدین به فرزندان و احتمال به ارث بردن صفات و استعدادهای برجسته والدین اشاره شده است و در نهایت؛ در بُعد مهاجرت، اغلب پژوهش‌ها از جمله باقری و همکاران (۱۳۹۸)، واکسین^{۱۱} و همکاران (۲۰۱۹)، حسینی و همکاران (۱۳۹۹) به شناسایی عوامل مهاجرت و تأثیر آن بر عملکرد ورزشکاران پرداخته‌اند.

محیط درونی توسعه استعدادها و ورزش فوتبال نیز شامل ابعاد مدیران، کارشناسان^{۱۲}، هواداران، پیشکسوتان، مربیان^{۱۳} و تیم‌ها و باشگاه‌های مرتبط^{۱۴} می‌باشد. پژوهش‌هایی در مورد نقش بعد مدیران در استعدادیابی توسط موسوی و همکاران (۱۳۹۸)، عثمان^{۱۵} (۲۰۱۹)، افخمی و همکاران (۲۰۲۰) و آقایی و همکاران (۲۰۲۰) فقط به بررسی اهمیت، مراحل و تاریخچه مدیریت استعداد و همچنین ارائه الگو محدود شده است. در بُعد کارشناسان یا متخصصان علوم ورزشی نیز پژوهش‌های بسیار اندکی در مورد تأثیر این افراد بر توسعه استعداد صورت گرفته است که اغلب روی نقش این افراد در بهبود عملکرد ذهنی و جسمانی ورزشکار متمرکز شده‌اند که پژوهش‌های خبیری و همکاران (۱۳۹۰)، آیزیل^{۱۶} و همکاران (۲۰۲۰) از جمله این موارد هستند. در بُعد هواداران، تمرکز اکثریت پژوهش‌ها بر اثر حضور تماشاگران بر عملکرد ورزشکاران رشته‌های مختلف قرار دارد که پژوهش‌های سلطانی و همکاران (۱۳۹۸)، صادقی و همکاران (۱۳۹۹) و رایفر^{۱۷} و همکاران (۲۰۲۰) نمونه‌هایی از آن هستند. در بُعد پیشکسوتان نیز تاکنون پژوهشی در مورد تأثیر این افراد بر توسعه استعداد ورزشکاران صورت نگرفته است و پژوهش‌هایی مانند عبدی و همکاران (۱۳۹۸)، هاترزی^{۱۸} و همکاران (۲۰۱۹) و یائو^{۱۹} و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی عوامل مؤثر در بازنشستگی و کیفیت زندگی بازنشستگان پرداخته‌اند. پژوهش‌های مربوط به بعد مربیان نیز بیشتر بر سبک رهبری و

1. Migration
2. Hayoz
3. Lara & Saracosti
4. Rachmat & Hartati
5. Sethi & Scales
6. Gledhill & Harwood
7. Bjørndal
8. Hancock
9. Campbell
10. Biondo & Rapisarda
11. Waxin
12. Experts
13. Coaches
14. Related teams/clubs
15. Osman
16. Eisele
17. Reifurth
18. Hattersley
19. Yao

تعاملات مربی با بازیکنان متمرکز شده‌اند که می‌توان به پژوهش‌های فروردین و همکاران (۱۳۹۹)، بیست^۱ و همکاران (۲۰۲۰) و رابرت^۲ (۲۰۲۱) اشاره کرد. در نهایت از نظر بُعد تیم‌ها و باشگاه‌های مرتبط، اغلب پژوهش‌ها در مورد عوامل جذب کننده افراد به سمت مدارس فوتبال در سنین پایه، نقش این مدارس در توسعه فوتبال و سیستم مدیریتی مدارس فوتبال تمرکز شده‌اند که در این راستا می‌توان پژوهش رضاسلطانی و وحدانی (۱۳۹۱)، کلانتری و دولت‌یاری (۱۳۹۶) و لارسن^۳ و همکاران (۲۰۲۰) را نام برد.

بررسی و مرور این پژوهش‌ها نشان می‌دهد با توجه به اهمیت ورزش فوتبال در کشور و آمیختگی حوادث و جریان‌ات آن با زندگی روزمره مردم، توجه به رشد و توسعه استعدادهاى فوتبال اهمیت بسیاری دارد. این موضوع نیز نقش و اهمیت مدیریت و توسعه استعدادهاى فوتبال را در کشور آشکار می‌سازد و با این‌که پژوهش‌هایی در این زمینه توسط درویشی و همکاران (۱۳۹۷)، گری و همکاران (۱۳۹۸) و قبادی‌یگانه و همکاران (۱۳۹۹) انجام گرفته؛ است اما این پژوهش‌های اغلب شامل راهکارهایی با محوریت توسعه یا بررسی موانع توسعه این رشته ورزشی می‌باشند (به نقل از صادقی و همکاران، ۱۳۹۹)؛ بنابراین با توجه به این‌که تاکنون پژوهشی در قالب بررسی محیط توسعه استعداد با رویکرد مدیریت ورزش روی ورزشکاران فوتبال صورت نگرفته است؛ از این‌رو، سؤال اصلی پژوهش این است که اولویت ابعاد درونی و بیرونی به چه ترتیب است؟ هر کدام از این ابعاد تا چه اندازه بر توسعه استعداد ورزشکاران رشته فوتبال مؤثر هستند؟ ضمناً بررسی ابعاد جدید این پژوهش می‌تواند به کارشناسان استعدادیابی کمک کند که این موضوع را از جنبه‌های مختلف مدیریتی مورد توجه قرار دهند که در همین رابطه مجموعه این عوامل و ابعاد در قالب مدل مفهومی اولیه در شکل ۱ ارائه شده‌اند.

شکل ۱: مدل مفهومی اولیه پژوهش

روش‌شناسی

این پژوهش از نظر نوع، توصیفی همبستگی؛ از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش جمع‌آوری داده‌ها، میدانی بود. جامعه آماری را کلیه صاحب‌نظران رشته فوتبال در سطح لیگ یک و دو کشور و لیگ‌های درون استانی تشکیل داده‌اند که حداقل ۵

1. Bissett
2. Robert
3. Larsen

سال سابقه حرفه‌ای در این رشته داشتند. با توجه به این که هیر^۱ و همکاران (۲۰۱۹) جهت برآورد نمونه پژوهش در رویکرد معادلات ساختاری به ازای هر متغیر، مقدار تقریبی بین ۵ تا ۱۵ نفر را پیشنهاد کرده‌اند؛ بنابراین در پژوهش حاضر به ازای هر مؤلفه، ۱۳ نفر در نظر گرفته شد (کل: ۱۹۵ نفر) که با در نظر گرفتن احتمال ریزش یا عدم پاسخگویی، تعداد ۲۵۰ پرسش‌نامه توزیع و از این بین تعداد ۲۱۷ پرسش‌نامه برگردانده شد. در نهایت، ۲۰۰ پرسش‌نامه کامل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. ابزار پژوهش، پرسش‌نامه ۶۲ سؤالی بود که ابعاد آن از مدل هنریکسن و همکاران (۲۰۱۰) و گوهررستمی و همکاران (۱۳۹۷) اقتباس و با طیف پنج ارزشی لیکرت برای گردآوری داده‌ها تنظیم شد. قسمت اول پرسش‌نامه، شامل پرسش‌های جمعیت شناختی بود (۶ سؤال) و قسمت دوم، عوامل مؤثر بر توسعه استعدادهاى فوتبال (۶۲ سؤال) را اندازه‌گیری می‌کرد. جهت ارزیابی روایی محتوایی و صوری از اساتید مدیریت ورزشی (۵ نفر)، صاحب‌نظران حوزه فوتبال (۶ نفر) و کارشناسان استعدادیابی (۷ نفر) نظرخواهی شد. بعد از تأیید روایی محتوایی، ابتدا ابزار در یک مطالعه آزمایشی بین ۳۰ نفر از جامعه آماری توزیع شد که ضریب آلفای کرونباخ ($\alpha > 0.70$) محاسبه و پایایی آن تأیید شد. بر اساس آزمون کلموگروف - اسمیرنوف، سطح معنی‌داری تمام مؤلفه‌ها کمتر از ($\alpha < 0.05$) و تمامی داده‌ها غیرنرمال بود که برای بررسی فرضیه‌های پژوهش از رویکرد مدل معادلات ساختاری (تحلیل مسیر) و جهت بررسی روایی سازه از روش تحلیل عاملی تأییدی از نرم‌افزار اسمارت پی ال اس نسخه سوم^۲ استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

توصیف یافته‌ها نشان می‌دهد اکثر پاسخ‌دهندگان در گروه سنی ۲۱ تا ۳۰ سال (۹۵ نفر؛ ۴۷/۵ درصد) و بیشتر دارای مدرک تحصیلی کارشناسی (۷۹ نفر؛ ۳۹/۵ درصد) بودند (جدول ۱). سایر مشخصات فردی به‌صورت کامل در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱: مشخصات فردی نمونه آماری پژوهش

متغیر	زیرمجموعه	تعداد	درصد	متغیر	زیرمجموعه	تعداد	درصد
سن (سال)	کمتر از ۲۰	۲۸	۱۴	سابقه فعالیت در فوتبال (سال)	۵ تا ۱۵	۱۱۲	۵۶
	۲۱ تا ۳۰	۹۵	۴۷/۵		۱۶ تا ۲۵	۶۷	۳۳/۵
	۳۱ تا ۴۰	۴۸	۲۴		۲۶ تا ۳۵	۱۹	۹/۵
	بالتر از ۴۰	۲۹	۱۴/۵		۳۶ تا ۴۵	۲	۱
تحصیلات	دیپلم و پایین‌تر	۳۹	۱۹/۵	بالاترین سطح فعالیت	شهرستانی	۳۵	۱۷/۵
	کاردانی (فوق‌دیپلم)	۱۵	۷/۵		استانی	۶۹	۳۴/۵
	کارشناسی	۷۹	۳۹/۵		کشوری	۸۵	۴۲/۵
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۶۷	۳۳/۵		آسیایی	۴	۲
شغل	ورزشکار	۱۱۱	۵۵/۵	شغل	جهانی	۷	۳/۵
	داوری	۱۳	۶/۵		بیکار	۲۶	۱۳
	مربیگری	۴۵	۲۲/۵		دانشجو	۳۲	۱۶
	کارشناس	۷	۳/۵		شغل آزاد	۴۱	۲۰/۵
	مدیریت	۶	۳		کارمند	۷۰	۳۵
	سایر	۱۸	۹		نظامی	۵	۲/۵
				سایر	۲۶	۱۳	

1. Hair

2. Smart PLS3

توصیف متغیرهای پژوهش در جدول ۲ نشان می‌دهد در محیط درونی ورزش، بعد مربیان دارای بیشترین میانگین (۳/۸۱) و در محیط بیرونی ورزش نیز، بعد گروه دوستان و همسالان دارای بیشترین میانگین (۴/۲۵) است. ضمناً محیط بیرونی (M= ۳/۶۱) دارای اولویت بالاتری نسبت به محیط درونی (M= ۳/۴۳) می‌باشد.

جدول ۲: توصیف ابعاد محیط درونی و بیرونی مدیریت استعدادهای فوتبال

S.D	M	شاخص آماری	S.D	M	شاخص آماری
۰/۶۷	۳/۶۱	محیط بیرونی	۰/۹۴	۳/۴۳	محیط درونی
۰/۷۱	۴/۲۵	دوستان و همسالان	۱/۲۸	۳/۵۵	کارشناسان
۰/۹۹	۳/۴۶	مهاجرت	۰/۹۷	۳/۸۱	مربیان
۱/۰۲	۳/۴۳	شانس	۱/۰۳	۳/۴۲	هواداران
۰/۹۸	۳/۳۰	مدرسه	۱/۰۷	۳/۷۹	تیم و باشگاه‌ها
۰/۸۶	۳/۲۳	خانواده	۱/۰۵	۳/۳۰	پیشکسوتان
۰/۸۵	۳/۷۱	محل تولد	۱/۲۲	۳/۴۲	مدیران

برازش مدل اندازه‌گیری: جهت سنجش برازش مدل اندازه‌گیری از پایایی شاخص، روایی همگرا و روایی واگرا استفاده گردید. پایایی شاخص برای سنجش پایایی درونی، شامل سه معیار ضرایب بارهای عاملی^۱، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی^۲ است. روایی همگرا میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود را نشان داده و روایی واگرا نیز میزان رابطه یک سازه با شاخص‌هایش در مقایسه با رابطه آن سازه با سایر سازه‌هاست. بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص‌های یک سازه با آن سازه، محاسبه و مقدار مناسب آن باید بیشتر از ۰/۷ می‌باشد. شاخص‌های با بار عاملی بین ۰/۴ - ۰/۷ در صورتی حذف خواهند شد که حذف آن‌ها پایایی ترکیبی و روایی همگرا را به بالای مقدار حداقلی برساند، اما اگر پایایی ترکیبی و روایی همگرا بالاتر از مقدار حداقلی خود باشند لزومی بر حذف شاخص با بار عاملی بین ۰/۴ - ۰/۷ نیست (هیر و همکاران، ۲۰۱۹). بارهای عاملی همه سنجه‌ها در سازه مربوط به خود بالاتر از ۰/۴ بود و در ادامه، تجزیه و تحلیل پژوهش بر اساس گویه‌های تأیید شده صورت گرفته است. روایی همگرا با استفاده از معیار متوسط واریانس استخراج شده (AVE)^۳ ارزیابی می‌شود که میزان مطلوب آن مساوی و بالاتر از ۰/۵ است. نتایج خروجی از مدل برای (AVE)، نمایانگر مناسب بودن معیار روایی همگرا (AVE) می‌باشد (جدول ۳). جهت بررسی روایی واگرایی مدل اندازه‌گیری، از ماتریس فروئل و لارکر^۴ استفاده شد. در این پژوهش مشخص شد که همبستگی هر سازه با خودش بیشتر از همبستگی آن سازه با سایر سازه‌هاست. در نتیجه روایی واگرایی مدل، مورد تأیید قرار گرفت (جدول ۳). تمامی متغیرها دارای مقدار آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی بالای ۰/۷۰ بودند (جدول ۳) که نشان می‌دهد مدل چه از نظر آلفای کرونباخ و چه از لحاظ پایایی ترکیبی (AVE)، دارای پایایی مناسبی است (هیر و همکاران، ۲۰۱۹).

1. Factor Loading Coefficients
2. Composite Reliability
3. Average Variance Extracted
4. Fornell-Larcker

جدول ۳: خلاصه شاخص‌های برازش مدل (میانگین واریانس استخراج‌شده، پایایی ترکیبی و آلفاکروناخ، روایی واگرا)

متغیر	AVE	CR	آلفاکروناخ	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
عوامل درونی	۰/۵۹	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۷۷														
کارشناسان	۰/۸۸	۰/۹۷	۰/۹۶	۰/۵۵	۰/۹۴													
مربیان	۰/۷۴	۰/۹۳	۰/۹۱	۰/۶۳	۰/۵۰	۰/۸۶												
هواداران	۰/۷۲	۰/۹۱	۰/۸۷	۰/۳۸	۰/۴۹	۰/۶۹	۰/۸۵											
تیم و باشگاه‌ها	۰/۷۴	۰/۹۵	۰/۹۴	۰/۳۷	۰/۵۲	۰/۵۴	۰/۸۶											
پیشکسوتان	۰/۸۲	۰/۹۳	۰/۸۹	۰/۵۵	۰/۱۹	۰/۵۵	۰/۵۷	۰/۹۰										
مدیران	۰/۸۲	۰/۹۵	۰/۹۲	۰/۵۸	۰/۵۷	۰/۵۶	۰/۲۸	۰/۴۴	۰/۹۰									
عوامل بیرونی	۰/۵۶	۰/۹۴	۰/۹۳	۰/۵۵	۰/۴۳	۰/۶۳	۰/۵۳	۰/۴۳	۰/۶۴	۰/۷۵								
دوستان	۰/۵۹	۰/۸۵	۰/۸۱	۰/۳۴	۰/۲۹	۰/۵۵	۰/۶۱	۰/۴۷	۰/۶۵	۰/۷۷								
مهاجرت	۰/۶۵	۰/۹۰	۰/۸۶	۰/۵۲	۰/۶۳	۰/۴۳	۰/۴۷	۰/۵۷	۰/۶۲	۰/۵۵	۰/۶۶	۰/۸۰						
شانس	۰/۷۰	۰/۹۰	۰/۸۶	۰/۵۷	۰/۳۸	۰/۳۶	۰/۶۸	۰/۴۹	۰/۶۷	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۶۶	۰/۸۳					
مدرسه	۰/۶۱	۰/۸۸	۰/۸۳	۰/۵۶	۰/۳۶	۰/۶۹	۰/۵۵	۰/۵۶	۰/۵۹	۰/۵۲	۰/۳۸	۰/۵۷	۰/۵۳	۰/۷۸				
خانواده	۰/۵۰	۰/۹۱	۰/۸۸	۰/۴۱	۰/۵۶	۰/۵۵	۰/۳۹	۰/۴۵	۰/۳۶	۰/۵۹	۰/۶۹	۰/۴۹	۰/۵۱	۰/۳۶	۰/۴۵	۰/۷۱		
محل تولد	۰/۶۲	۰/۸۷	۰/۸۱	۰/۴۴	۰/۵۸	۰/۴۹	۰/۶۷	۰/۵۶	۰/۳۷	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۵۲	۰/۴۹	۰/۴۵	۰/۵۴	۰/۷۹		
توسعه استعداد	۰/۶۵	۰/۹۳	۰/۹۲	۰/۳۶	۰/۵۲	۰/۵۵	۰/۵۰	۰/۶۵	۰/۴۹	۰/۲۸	۰/۶۳	۰/۵۷	۰/۵۹	۰/۶۳	۰/۴۲	۰/۵۵	۰/۵۹	۰/۸۰

برازش مدل ساختاری: مدل ساختاری نهایی پژوهش پس از تأیید مدل‌های اندازه‌گیری و مراحل تأیید برازش در محیط نرم‌افزار ترسیم و آزمون شد. همچنین جهت سنجش مدل ساختاری پژوهش از معیارهای R^2 ، Q^2 ، $SRMR$ و T -Value استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ و ۵ و شکل ۲ نشان داده شده است.

جدول ۴: نتایج برازش مدل ساختاری پژوهش

متغیر	R^2	Q^2
محیط درونی استعداد فوتبال	برون‌زا	۰/۵۳
محیط بیرونی استعداد فوتبال	برون‌زا	۰/۳۰
توسعه استعداد ورزشکاران فوتبال	۰/۷۸	۰/۵۲

تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که در محیط درونی استعداد های فوتبال، ابعاد مربیان (۰/۹۲)، تیم‌ها و باشگاه‌های مرتبط (۰/۹۱)، کارشناسان (۰/۹۰)، مدیران (۰/۸۹)، پیشکسوتان (۰/۷۴) و هواداران (۰/۷۳) به ترتیب بیشترین اثر را در تبیین عوامل محیط درونی فوتبال داشتند. در بخش محیط بیرونی استعداد های فوتبال نیز ابعاد خانواده (۰/۸۵)، مهاجرت (۰/۸۴)، مدرسه (۰/۸۳)، محل تولد (۰/۸۲)، شانس (۰/۷۳) و دوستان و همسالان (۰/۴۹) به ترتیب بیشترین اثر را در تبیین عوامل محیط بیرونی فوتبال داشتند. همچنین بر اساس تحلیل مسیر (شکل ۲ و جدول ۵) مشخص شد که محیط درونی فوتبال (۰/۶۳) = T -values، $Path\ coefficients=۶/۸۱$) اثر معنی‌داری بر توسعه استعداد ورزشکاران رشته فوتبال داشت. همچنین عوامل محیط بیرونی فوتبال (T -values=۴/۸۲، $Path\ coefficients=۰/۴۸$) نیز اثر معنی‌داری بر توسعه استعداد ورزشکاران رشته فوتبال داشتند.

جدول ۵: نتایج نهایی مدل مفهومی پژوهش

تحلیل عاملها				
نتیجه	سطح معنی‌داری	معنی‌داری (آماره تی)	ضریب مسیر	روابط بین متغیرها
تأیید	۰/۰۰۱	۶۳/۸۲	۰/۹۰	عوامل محیط درون ورزش ← کارشناسان
تأیید	۰/۰۰۱	۸۱/۳۳	۰/۹۲	عوامل محیط درون ورزش ← مربیان
تأیید	۰/۰۰۱	۲۱/۷۲	۰/۷۴	عوامل محیط درون ورزش ← هواداران
تأیید	۰/۰۰۱	۵۷/۱۷	۰/۹۱	عوامل محیط درون ورزش ← تیمها و باشگاهها
تأیید	۰/۰۰۱	۱۹/۹۶	۰/۷۴	عوامل محیط درون ورزش ← پیشکسوتان
تأیید	۰/۰۰۱	۴۲/۵۵	۰/۸۹	عوامل محیط درون ورزش ← مدیران
تأیید	۰/۰۰۱	۹/۲۱	۰/۴۹	عوامل محیط بیرون ورزش ← دوستان
تأیید	۰/۰۰۱	۳۵/۴۳	۰/۸۵	عوامل محیط بیرون ورزش ← مهاجرت
تأیید	۰/۰۰۱	۱۹/۲۰	۰/۷۳	عوامل محیط بیرون ورزش ← شانس
تأیید	۰/۰۰۱	۳۳/۶۳	۰/۸۳	عوامل محیط بیرون ورزش ← مدرسه
تأیید	۰/۰۰۱	۳۹/۵۷	۰/۸۵	عوامل محیط بیرون ورزش ← خانواده
تأیید	۰/۰۰۱	۳۵/۴۲	۰/۸۲	عوامل محیط بیرون ورزش ← محل تولد
تحلیل مسیر				
تأیید	۰/۰۰۱	۶/۸۱	۰/۶۳	عوامل محیط درون ورزش ← توسعه استعداد
تأیید	۰/۰۰۱	۴/۸۲	۰/۴۸	عوامل محیط بیرون ورزش ← توسعه استعداد

شکل ۲: مدل نهایی پژوهش (ضریب اثر و ضرایب معنی داری)

به منظور برازش مدل کلی (هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری) از معیار SRMR استفاده شد که مقدار آن باید از ۰/۱ کمتر باشد. با توجه به مقدار به دست آمده (SRMR=۰/۰۹)، مدل اندازه‌گیری و ساختاری از برازش مناسبی برخوردار است، یعنی در مجموع مدل اندازه‌گیری و ساختاری، کیفیت مناسبی در تبیین متغیر درون‌زا پژوهش دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

رشد و توسعه استعدادهای ورزشی یک فرایند مدیریتی و به‌نوعی سرمایه‌گذاری بلندمدتی است که تحت تأثیر محیط آموزشی و حمایتی قرار دارند که افراد مستعد در آن تعلیم و آموزش می‌بینند و به سطح یا هدف مورد نظر سوق پیدا می‌کنند. بر اساس مبانی نظری و مدل اقتباسی پژوهش، دو محیط بیرونی و درونی بر رشد و توسعه استعدادهای فوتبال اثر می‌گذارند. نتایج پژوهش نشان داد محیط درونی ورزش در رشته فوتبال تأثیر بیشتری نسبت به محیط بیرونی در توسعه استعداد ورزشکاران این رشته دارد. مشابه تحلیل سوات^۱ و تأکید محققان بر نقاط قوت فردی و سازمانی جهت انتخاب یک مزیت رقابتی، به نظر می‌رسد بسیاری از عوامل محیط بیرونی خارج از کنترل مدیران و مربیان یا استعدادیاب‌های ورزشی باشگاه‌ها قرار دارد. لذا

آن‌ها بیشتر می‌توانند محیط درونی یا محیط نزدیک و اختصاصی تیم و باشگاه ورزشی را مدیریت کنند. ضمناً در محیط درونی به ترتیب ابعاد مربیان، تیم‌ها و باشگاه‌های مرتبط، کارشناسان، مدیران، پیشکسوتان و هواداران بیشترین مقدار تبیین را برای توسعه استعداد ورزشکاران فوتبال داشتند.

با توجه به اولویت بُعد مربیان، به نظر می‌رسد رشد بازیکن مستعد تا حدود زیادی به رفتارهای مربی و سبک رهبری او بستگی دارد، زیرا مربیان در واقع همان رهبران تیم محسوب می‌شوند و همان‌طور که رهبری، فرایند نفوذ بر کارکنان است، مربی نیز بانفوذ بر اعضای تیم و با ایجاد انگیزه، سخت‌کوشی، تعهد و رضایت‌مندی به دنبال رشد و پرورش ورزشکاران می‌باشد. در حال حاضر، این حقیقت در ورزش حرفه‌ای آشکار شده است که روش‌های سنتی تمرین و مدیریت منسوخ شده است و مربیان نیز به این موضوع پی برده‌اند که باید از متدهای علمی جدید استفاده کنند. بر اساس نتایج این پژوهش مشخص شد که دانش فنی یا قدرت تخصص و حمایت‌های روانی مربیان در موفقیت و رشد ورزشکاران از اهمیت بالایی برخوردار است. از دیدگاه فرنچ و ریون^۱ (۲۰۰۰) نیز قدرت تخصص یا فنی از پایگاه‌های مهم قدرت می‌باشد که در مربیان متخصص و ماهر وجود دارد و از منابع مهم اقتدار مربی در نظر ورزشکاران و قدرتمندترین منابع اعمال نفوذ در آنان است (رحمان‌پور و قفرانی، ۱۳۹۵)؛ به‌ویژه این‌که در حال حاضر، کارها بیشتر تخصصی می‌شود و باشگاه‌ها برای رسیدن به هدف‌های خود به متخصصان وابسته‌تر می‌شوند؛ بنابراین مربیان هم می‌توانند از چنین قدرتی بهره ببرند. به نظر می‌رسد از بین ابعاد مختلف قدرت مربیان، ورزشکاران اولویت و رتبه بالایی را برای قدرت فنی مربی قائل هستند. به‌طور کلی، مربی بتواند بر رشد استعداد های ورزشکاران اثرگذاری مطلوبی داشته باشد باید طوری عمل کند که بازیکنان به او و توانایی‌هایش ایمان پیدا کنند که این موهبت از طریق آشکارسازی توانایی بالایی فنی مربیان امکان‌پذیر می‌باشد (به نقل از فروردین و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۱۲). بعد از قدرت فنی، سبک مربیگری و به‌ویژه تعاملات ارتباطی و مشوقانه یا ایجاد یک جو حمایتی و جو انگیزشی وظیفه محوری به جای جو نتیجه محوری در رشد و پرورش اولیه استعداد های کودکان و نوجوان بسیار مؤثر است که این موضوع در فوتبال با اصطلاح محاوره‌ای مربیان بازیکن ساز متداول شده است. در همین رابطه، فروردین و همکاران (۱۳۹۹)، روکی و همکاران (۲۰۲۰)، بیست و همکاران (۲۰۲۰)، رابرت (۲۰۲۱) که در مجموع نوع رفتار، سبک رهبری و به‌طور کلی تعاملات مربی با بازیکنان را عاملی مهم در پیشرفت ورزشی فرد می‌دانند که با نتایج پژوهش حاضر هم‌خوانی دارد.

برنامه‌ریزی برای کشف، پرورش، ارتقاء و حفظ استعداد های فوتبال، از وظایف اساسی مدیریت تیم‌ها و باشگاه‌هاست. در حقیقت فرآیند شناسایی بازیکنان مستعد جوان در فوتبال با رشد و ارتقای توانایی‌های ذاتی و اکتسابی بازیکنان در محیط آکادمی‌ها ادامه می‌یابد و با فرایند حرفه‌ای شدن بازیکنان در باشگاه‌های فوتبال تکمیل می‌گردد. با توجه به نتایج پژوهش، این بُعد پس از بُعد مربیان دارای بیشترین مقدار تبیین محیط درونی مدیریت استعداد در فوتبال بود. این یافته با پژوهش‌های رضاسلطانی و وحدانی (۱۳۹۱)، کلاتری و دولت‌یاری (۱۳۹۶)، لارسن و همکاران (۲۰۲۰) هم‌خوانی داشت. از این‌رو، بازیکنان مستعد باید شرایط تیمی و سازمانی مناسبی را در محیط باشگاهی برای شکوفایی توانایی‌های خود تجربه کنند. بر اساس گویه‌های این بُعد، تیم‌ها و باشگاه‌ها مؤثرترین عامل توسعه استعداد یک فوتبالی هستند که احتمالاً این موضوع در کنار مربیان بسیار مهم می‌باشد. بُعد کارشناسان ورزشی و حمایت آنان، سومین بُعد اثرگذار در محیط درونی ورزش بود. پژوهش‌های خبیری و همکاران (۱۳۹۰)، آیزیل و همکاران (۲۰۲۰) نیز به نقش کارشناسان و متخصصان در بهبود عملکرد فرد اشاره کرده‌اند که این موضوع با نتایج پژوهش حاضر هم‌خوانی دارد. البته امروز، وجود افراد حرفه‌ای مانند پزشک‌یار، ماساژور، آنالیزور، روان‌شناس و غیره به‌عنوان بخشی از فرآیند حرفه‌ای‌سازی سازمان‌های ورزشی مانند باشگاه‌ها متداول شده است؛ هر چند به نظر می‌رسد وجود ساختارها و فرآیندهای حرفه‌ای برای مدیریت استعداد در باشگاه‌ها می‌تواند حلقه حرفه‌ای سازی سازمان‌های مختلف ورزشی را تکمیل کند. استعدادیابی نیز به نیروهای انسانی و ساختارهای حرفه‌ای و حتی مربیگری

حرفه‌ای و تخصصی نیاز دارد؛ مثلاً یکی از موارد شایع جسمانی که تحت تأثیر عوامل روان‌شناختی و برنامه تمرینات و مسابقات می‌شود موضوع آسیب‌دیدگی است. چون آسیب‌دیدگی ورزشکاران مستعد و در حال رشد، گاه موجب زیان تیم‌ها در چند بازی یا از دست دادن موقعیت‌های قهرمانی مختلف می‌شوند. حتی بسیاری از ورزشکاران بعد از یک آسیب‌دیدگی جدی دیگر نمی‌توانند به اوج عملکرد خود برسند، از ورزش قهرمانی خداحافظی می‌کنند، از پاسخگویی به حمایت‌های صورت گرفته بازمانده و در نهایت موجب زیان مالی باشگاه می‌شوند. به همین دلیل وجود نیروهای متخصص جهت پیشگیری، کمک به درمان و آموزش صحیح مهارت‌های ورزشی ضروری است. از طرف دیگر، در این مرحله داشتن بازی‌های کافی تدارکاتی، مربیان آگاه، متخصص تغذیه و روانشناسی ورزش، بودجه متناسب و غیره بسیار مهم است.

افزایش بهره‌وری باشگاه‌ها با تعدیلات سازمانی و با نصب صرفاً ماشین‌آلات مدرن و سیستم‌های نرم‌افزاری به‌دست نمی‌آید بلکه سرمایه اصلی و ارزشمند سازمان‌ها، کارشناسانی هستند که سرپرستی و نظارت بر این دستگاه‌ها را به عهده دارند. لذا مدیران باید در جهت پرورش و توسعه آنان همت گمارند و محیطی را در باشگاه‌ها ایجاد کنند که استعداد، مهارت و قابلیت‌های آنان را آزاد و در جهت اهداف سازمان بسیج نمایند (افخمی و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۸). در فوتبال نیز نقش مدیریت استعداد به‌عنوان یکی از محورهای اصلی رشد استعدادهای این رشته، مورد توجه اکثر هیئت مدیره باشگاه‌ها می‌باشد. این موضوع با نتایج پژوهش‌های موسوی و همکاران (۱۳۹۸)، عثمان (۲۰۱۹)، افخمی و همکاران (۲۰۲۰)، آقای و همکاران (۲۰۲۰) هم‌خوانی دارد. بر اساس نقش‌های بین فردی مدیران در تئوری میتربرگ^۱، رهبری یکی از وظایف اصلی مدیران باشگاه‌هاست و مدیران در نقش رهبر ظاهر می‌شوند تا کارهای سازمان را پیش ببرند، بر کارکنان تأثیر بگذارند و به آن‌ها انگیزه دهند تا بتوانند وظایف مدیریتی خود مثل کنترل، استراتژی، توسعه، برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی را اجرا کنند (به نقل از ضیا و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۵). اصلی‌ترین وظیفه مدیران در نقش رهبر این است که برای سازمان هدف و مسیر مشخص کنند. مدیران با بررسی چشم‌اندازها، تدوین استراتژی‌ها و انگیزه‌بخشی به کارکنان برای سازمان، هدف و مسیر مشخص می‌کنند. تمامی این پیشرفت‌ها در صورتی می‌توانند مفید باشند که منظم و بر اساس برنامه‌ریزی صحیح قرار گیرند (به نقل از سعیدی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۵۵). اگر بخواهیم تمامی ابعاد مربوطه به رشد و حتی توسعه استعداد را به‌عنوان قطعات جورچین در نظر بگیریم؛ این مدیران ورزشی هستند که باید قطعات این جورچین را در کنار هم و در راستای موفقیت افراد مستعد مرتب سازند. به‌رغم این‌که ابعاد پیشکسوتان و هواداران نسبت به سایر ابعاد محیط درونی ورزش در اولویت‌های پایین‌تری قرار دارند، اما نمی‌توان از نقش و اهمیت این دو بُعد بر توسعه استعدادهای رشته فوتبال غافل گردید. از نظر بُعد پیشکسوتان، تبادل تجربه ورزشکاران جوان با این افراد از اهمیت بالایی برخوردار است که شاید به دلیل عدم توجه به موضوع بازنشستگی ورزشی به‌عنوان آخرین مرحله مدیریت منابع انسانی و عدم برنامه‌ریزی برای این مرحله به حلقه گمشده‌ای در فرایند توسعه استعدادهای ورزشی تبدیل شده است. پژوهش‌های عبدی و همکاران (۱۳۹۸)، هاترزی و همکاران (۲۰۱۹)، یائو و همکاران (۲۰۲۰) بر لزوم توجه به دوران بازنشستگی ورزشی تأکید دارند که این نتایج با نتیجه پژوهش حاضر هم‌راستا می‌باشد. در نهایت در مورد بُعد هواداران که اصلی‌ترین سرمایه‌های تیم‌های ورزشی محسوب می‌گردند به دلیل بار روانی و انگیزشی مثبتی که برای ورزشکاران به‌واسطه تشویق و ایجاد شور و هیجان به ارمغان می‌آورند و همچنین حمایت‌های مادی و معنوی این افراد از بازیکنان و تیم‌ها نمی‌توان از تأثیر آنان در موفقیت، پیشرفت و توسعه استعدادهای بازیکنان به‌ویژه بازیکنان جوان غافل شد که این موضوع با پژوهش‌های سلطانی و همکاران (۱۳۹۸)، صادقی و همکاران (۱۳۹۹) و رایفر و همکاران (۲۰۲۰) هم‌خوانی دارد.

در بین ابعاد موجود در محیط بیرونی استعداد به ترتیب ابعاد خانواده، مهاجرت، مدرسه، محل تولد، شانس و گروه دوستان و همسالان بیشترین مقدار تبیین را داشتند. بر اساس این یافته‌ها و با توجه به ویژگی الگوپذیری کودکان در سنین پایه، هر چقدر میزان مشارکت ورزشی اعضای خانواده بیشتر باشد، گرایش به ورزش و در امتداد آن، توسعه استعدادهای ورزشی

فرزندان محتمل‌تر است (هایوز و همکاران، ۲۰۱۹: ۱۸۵). این موضوع، در مورد روابط خواهر و برادرها نیز با توجه به مدت زمان زیاد حضورشان در کنار هم صدق می‌کند؛ البته نگرش مثبت و مشارکت ورزشی هم‌زمان همه اعضای خانواده تأثیر بیشتری نسبت به مشارکت بعضی از اعضا بر توسعه استعداد ورزشی کودک دارد. علاوه بر این حمایت مالی و سطح اقتصادی خانواده بعد از میزان مشارکت ورزشی والدین نیز موضوع مهمی است، بدان معنی که تأمین منابع اصلی و اولیه برای شرکت در انواع فعالیت‌های ورزشی از مهم‌ترین نقش‌های خانواده است که در درجه اول نیازهای فردی طبق هرم سلسله‌مراتب نیازهای مازلو^۱ قرار می‌گیرد. پژوهش هایوز و همکاران (۲۰۱۹)، مختارپور (۱۳۹۸)، لارا و ساراگستی (۲۰۲۰)، هرتاتی (۲۰۲۰) نیز بر تأثیر مشارکت ورزشی والدین را در بروز استعدادهاى ورزشی فرزندان تأکید کرده‌اند که این موضوع با نتایج پژوهش حاضر هم‌خوانی دارد. موضوع دیگری که مربوط به نقش خانواده بر توسعه استعدادهاى فرزندان است و اهمیت بالایی نیز دارد سطح تحصیلات والدین است. در واقع با توجه به رابطه دانش - نگرش - رفتار؛ سطح آگاهی انسان اساس شکل‌گیری نگرش اوست و این نگرش انسان است که مبنای رفتار وی قرار می‌گیرد (مختارپور، ۱۳۹۸: ۱۲۸)؛ بر همین اساس هر اندازه که خانواده از سطح آگاهی و تحصیلات بالاتری برخوردار باشد، نگرش و رفتار بهتری نیز نسبت به مشارکت ورزشی فرزندان دارد.

بر اساس یافته‌های پژوهش بعد از خانواده، مهاجرت ورزشکاران به‌عنوان دومین بُعد مؤثر در بین عوامل غیرورزشی اثرگذار بر توسعه استعداد بود. این نتایج با پژوهش‌های باقری و همکاران (۱۳۹۸)، واکسین و همکاران (۲۰۱۹)، حسینی و همکاران (۱۳۹۹)، باقرزاده و فیض‌آبادی (۱۳۹۹) هم‌راستا می‌باشد. انگیزه شناسی مهاجرت ورزشکاران ناشی از شکاف نسلی، گرایش به زندگی مدرن، سبک خوراک، سبک پوشاک، سبک بهداشت، احساس امنیت اجتماعی، آزادی اجتماعی، دسترسی به شغل و درآمد لازم برای رفاه می‌باشد. توجه به منزلت اجتماعی قهرمانان و پیشکسوتان از اهمیت بالایی برخوردار است، متأسفانه در بعضی جوامع به‌ویژه کشورهای جهان سوم، منزلت آنان کمتر دیده می‌شود و عدم توجه به این منزلت باعث سرخوردگی، یاس و ناامیدی شده و شرایط را برای ایجاد انگیزه جهت مهاجرت فراهم می‌کند که این مهاجرت می‌تواند منطقه‌ای، کشوری و یا جهانی باشد؛ بنابراین ورزشکاران و با برخورد با این چنین موانعی بر سر راه موفقیت خود تصمیم به مهاجرت به مقصد دلخواه می‌گیرند و به همین جهت ورزشکاران معتقدند که با مهاجرت به لیگ‌های معتبر خارجی با توجه به نظام‌مند بودن فرایند کشف و پرورش استعداد در این لیگ‌ها می‌تواند کمک زیادی به توسعه استعدادهاى خود کنند.

از نظر بُعد مدرسه نیز باید گفت که نقش طلایی در انتخاب و کشف استعداد دارد. استعداد کودکان در زمان و سن مناسب، نیازمند توسعه نظام آموزشی به‌گونه‌ای است که با دقت بسیار، کودکان را در مسیر پرورش استعدادهايشان قرار دهد. پیش‌بینی توانمندی‌های ورزشکاران جوان و نوجوان، تمایز تفاوت‌های فردی در استعداد و هدایت افراد به ورزشی متناسب با توانایی‌های آن‌ها هم‌خوانی و سازگاری دارد از مهم‌ترین امور مشاوران ورزشی در دوران مدرسه محسوب می‌گردد (یامحمدی و هاشمی، ۱۳۹۵). به‌نظر می‌رسد مسابقات ورزشی آموزشگاهی به‌عنوان مهم‌ترین رویداد ورزشی مدارس، تنها سیستمی است که در مدارس برای کشف استعدادهاى ورزشی تعبیه شده است. هر چند برگزاری این مسابقات تا حدودی به کشف استعداد کمک می‌کند، اما این مسابقات فقط در چند رشته ورزشی از جمله فوتبال، والیبال، تنیس روی میز و غیره برگزار می‌شود و با توجه به این‌که غالب مناطق کشور فاقد امکانات مورد نیاز می‌باشند در نتیجه مدارس کشور توانایی برگزاری این مسابقات در سایر رشته‌ها را ندارند. از این‌رو، برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه در مدارس با توجه به هزینه کمتری که نسبت به برگزاری رویداد دارند به‌منظور کسب شایستگی‌های پایه در رشته‌ای مثل فوتبال یک ضرورت محسوب می‌شود. چالش بعدی که برای دانش‌آموزان مستعد ورزشی در مدارس به‌وجود می‌آید موضوع عدم هماهنگی و همکاری مدارس با برنامه‌های ورزشی این افراد است که موجب پیدایش دوره‌ای تحصیل - ورزش می‌گردد، در حالی‌که امروزه اغلب ورزشکاران حرفه‌ای در کشورهاى توسعه‌یافته به حفظ این دو موضوع در کنار هم تشویق می‌شوند. در پژوهش گلنجیل و هاروود

(۲۰۱۵)، حاج حسنی (۱۳۹۴)، آصفی و عموزاد (۱۳۹۶) و بیوندال و همکاران (۲۰۲۰) نیز عدم هماهنگی، ارتباط و همکاری بین مدرسه و باشگاه به‌عنوان مانعی بزرگ در راه توسعه استعداد معرفی شده است در صورتی‌که بیشتر به تعامل و رابطه باشگاه - مدرسه و حتی باشگاه - مدرسه - خانواده نیاز داریم.

محل سکونت نیز به‌عنوان یک عامل محیط بیرونی به وجود فرد شکل می‌دهد. این بُعد محیطی ممکن است آموزنده و در جهت مطلوب تأثیر کند یا بدآموزی داشته باشد. بر این اساس، می‌توان بر اهمیت نقش محل سکونت یا تولد افراد به‌عنوان یک بُعد غیرورزشی در توسعه استعدادها صحنه گذاشت که این موضوع با نتایج پژوهش‌های یوسف‌پور و شعبان‌خواه (۱۳۹۵)؛ هانکوک و همکاران (۲۰۱۷) و کمبل و همکاران (۲۰۱۹) همخوانی دارد. تأثیر این محیط در هر حال تعیین‌کننده است؛ زیرا محیط غالباً علایق فردی را می‌سازد، در حالی‌که تربیت آگاهانه ممکن است با بعضی انگیزه‌ها و خواسته‌های وجود آدمی در تعارض باشد؛ همچنین اثر محیط معمولاً تکرار می‌شود و عادت ایجاد می‌کند. تجاربی که فرد از محیط خود کسب می‌کند، ارتباط و تعامل او با محیط و بازخوردها و تأثیراتی در یافتی از محیط، رشد و شکل‌گیری شخصیت او را تحت تأثیر قرار می‌دهد (هانکوک و همکاران، ۲۰۱۷: ۳۵). هر چند افراد به‌صورت انسانی متولد می‌شوند که یک سری ویژگی‌های ذاتی که جنبه ارثی و ژنتیک دارند، اما محیط و جنبه‌های مختلف آن تأثیر بسزایی در بروز این ویژگی‌ها یا مکتون ماندن آن‌ها ایفا می‌کند؛ به‌علاوه قسمت اعظم یادگیری‌هایی که شخصیت افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهند نه در فضای معمولی محیط‌های طبیعی، بلکه در محیط بسیار پیچیده اجتماعی انجام می‌پذیرد. منظور از محیط پیچیده اجتماعی، الگوهای فرهنگی، طبقه اجتماعی، شیوه‌های تربیتی کودکان، ساختار خانواده، سیستم‌های تعلیم و تربیت و الگوهای استخدامی است. علاوه بر این‌که تأثیر عوامل مختلف محیطی غیر از گرما و شرایط جمعیتی می‌تواند در شکل‌گیری رفتار فرد اثرگذار باشد، عامل وراثت نیز از سوی دیگر تأثیر فزاینده‌ای خواهد داشت این‌که یک فرد تا چه اندازه از ویژگی‌ها و استعداد والدین خود به ارث برده باشد موضوعی است که امروز بیشتر به آن توجه می‌شود. در واقع بُعد شانس در این پژوهش نیز در محوریت همین موضوع بود. از آنجا که هیچ مطالعه‌ای تفاوت‌های فردی را در نقش شانس روی زندگی مردم اندازه‌گیری نکرده است، تعیین میزان مشارکت آن در موفقیت افراد مشخص، امکان‌پذیر نیست؛ با این وجود، به‌نظر می‌رسد که شانس در فرآیند توسعه استعداد، نقش دارد؛ و همچنین طبق نظریه تکاملی مدرن، شانس هم یکی از اجزای اصلی در انتقال اطلاعات ژنتیک می‌باشد (بیلی و مورلی، ۲۰۰۶: ۲۱۴)، که این موضوع با پژوهش‌های مالمر و همکاران (۱۳۹۵) و بیوندو و راپیساردا (۲۰۱۸) هم‌خوانی دارد.

در نهایت بُعد گروه دوستان و همسالان نسبت به سایر ابعاد محیط بیرونی ورزش در از اولویت پایین‌تری برخوردار بود. کودکان در دو جهان «والدین/ بزرگسالان» و «دوستان/ همسالان» زندگی می‌کنند. در واقع دوره نوجوانی با گرایش بیشتری به حضور در گروه دوستان و همسالان البته در کنار حضور در خانواده پیدا می‌کنند. گروه همسالان در مواردی مهارت‌هایی را به کودکان می‌آموزد که از عهده والدین و یا بزرگسالان خارج است، مثلاً در گروه همسالان، کودک بسیاری از مهارت‌های اجتماعی یا کنار آمدن با اذیت کردن یا تسلط‌جویی سایرین را یاد می‌گیرد. بسیاری از کودکان وقتی متوجه می‌شوند که همسالانشان در ازای انجام رفتاری تحسین می‌شوند و پاداش دریافت می‌کنند، شروع به تقلید می‌کنند و از آنان الگو می‌گیرند. این نتایج با پژوهش‌های گلنجیل و هاروود (۲۰۱۴) و منوچهری‌نژاد و همکاران (۱۳۹۵)، آصفی و همکاران (۱۳۹۷) و سسی و اسکلیز (۲۰۲۰) هم‌خوانی دارد. این موضوع در واقع بیان‌کننده میزان نفوذ همسالان بر رفتار کودکان و نوجوانان و نقش معلم‌گونه آنان برای یکدیگر است (منوچهری‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۵: ۸۵). این نقش را می‌توان به حوزه ورزش نیز بسط داد. چون وقتی فرد از طریق همسالان و دوستانش یا از طرف عوامل محیطی مثل برخوردهای مثبت، تقدیرها و تشویق‌های والدین، اولیا و همسالان مورد حمایت بیشتری قرار گیرند، به شرکت در فعالیت‌های ورزشی و توسعه استعدادهای خود مشتاق می‌گردد. در پایان با توجه به اولویت عوامل درونی توسعه استعداد در پژوهش حاضر، پیشنهاد می‌شود سایر ابعاد مؤثر در این حیطه، شناسایی و اولویت‌بندی شود و با توجه به اولویت نقش مربیان در بین عوامل درونی توسعه استعداد، عوامل مؤثر بر

ارتقای کیفیت و مهارت‌های مربیان شناسایی و بررسی شود. ضمناً از کلیه اساتید، ورزشکاران و کارشناسان حوزه ورزش به‌خصوص صاحب‌نظران لیگ یک فوتبال کشور که در تدوین این پژوهش با وجود محدودیت‌های بسیاری از جمله شیوع بیماری کرونا همکاری لازم را داشتند کمال تشکر و قدرانی را به عمل آورده و امید است که پژوهش حاضر شایستگی کمک به تبیین اهمیت توسعه استعدادهاى ورزشی رشته فوتبال را داشته باشد.

منابع

- آصفی، احمدعلی؛ عموزاده، زهرا (۱۳۹۶). «تدوین مدل نقش دیگران مهم و مشارکت نوجوانان در فعالیت بدنی و ورزشی»، پژوهش در ورزش تربیتی، شماره ۵: ۱۷-۳۸.
- آقایی، علی‌اکبر؛ بحر العلوم، حسن؛ اندام، رضا (۱۳۹۹). «طراحی و تبیین مدل فرایند مدیریت استعداد معلمان تربیت‌بدنی». مطالعات مدیریت ورزشی شماره ۱۲: ۱۷۷-۲۰۶.
- باقری، هادی؛ قوام صفت، موسی؛ حاصلی، غلامرضا (۱۳۹۸). «شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران نخبه در ایران»، مدیریت منابع انسانی در ورزش، شماره ۶: ۲۵۷-۲۷۶.
- حسینی، زهرا؛ هنری، حبیب؛ غفوری، فرزاد (۱۳۹۹). «شناسایی عوامل مؤثر بر مهاجرت ورزشی ورزشکاران نخبه ایران»، نشریه مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش، شماره ۷: ۹۵-۱۰۹.
- خبیری، محمد؛ معماری، امیرمحمد؛ قاضی‌عسگر، سید احمد؛ سیف‌برقی، توحید؛ کردی، رامین؛ اربابی، محمد (۱۳۹۰). «انتظارات ورزشکاران نخبه از روانشناسی ورزش و موانع ورود روانشناسان ورزشی به تیم‌های ورزشی در ایران»، مجله روانشناسی ورزش، شماره ۳: ۵۱۳-۵۲۲.
- درویشی، ابوالفضل؛ دوستی، مرتضی؛ رضوی، سید محمدحسین؛ فرزاد، فرزاد (۱۳۹۷). «ارزیابی کیفیت سیستم توسعه استعداد فوتبال ایران»، مجله رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، شماره ۶: ۶۵۷-۷۹.
- رحمان‌پور، عادل؛ غفرانی، محسن (۱۳۹۳). «مقایسه‌ی منابع قدرت مربیان و انسجام تیمی ورزشکاران از دیدگاه مربیان و ورزشکاران زن و مرد استان خراسان جنوبی»، نشریه مدیریت ورزشی، شماره ۶: ۶۵۷-۶۷۰.
- سعیدی، الهام؛ کهندل، مهدی؛ زارعی، علی؛ خدایاری، عباس (۱۳۹۹). «تأثیر مدل ذهنی بر نوآوری باز در بخش تولیدی صنعت ورزش ایران با نقش میانجی مدیریت استعداد». پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، شماره ۱۰: ۱۵۵-۱۶۷.
- سلطانی، مصطفی؛ بی‌نیاز، سیدعباس؛ اسلام دوست، مریم؛ نادری‌نسب، زهرا (۱۳۹۸). «مقایسه اثر حضور تماشاگران فعال و غیرفعال بر عملکرد ورزشکاران هنگام اجرای مهارت روپایی فوتبال»، نشریه پژوهش‌های کاربردی علوم ورزش بدون مرز، شماره ۳: ۶۱.
- شعبانی، اکرم؛ رضوی، سید محمدحسین؛ هادوی، فریده (۱۳۹۸). «تدوین الگوی ساختاری تحلیلی توسعه ورزش قهرمانی زنان». پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، شماره ۹: ۵۳-۶۴.
- شیرطاهری، علی؛ پیروز، پیمان؛ فراشاد، معصومه (۱۳۹۹). «استراتژی‌های توانمندسازی منابع انسانی شاخصی در اجرای اثربخش مدیریت عملکرد»، چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، شماره ۳: ۳۴-۶۵.
- صادقی دیزج، الناز؛ برقی‌مقدم، جعفر؛ عسکریان، فریبا (۱۳۹۹). «بررسی نقش حضور تماشاگران و اضطراب رقابتی بر عملکرد ورزشی ورزشکاران با رویکرد فراتحلیل»، روانشناسی ورزشی، شماره ۵: ۴۷-۶۵.
- ضیاء اسطخ زبر، محمدجواد؛ رمضان‌نژاد، رحیم؛ گوهررستمی، حمیدرضا (۱۳۹۹). بررسی محیط بروز، رشد و حمایت از استعدادهاى رشته فوتبال، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه گیلان.
- عبدی، شهرام؛ زنگی‌آبادی، مصطفی؛ طالب‌پور، مهدی (۱۳۹۵). «تعیین نقش عوامل اثرگذار بر ارزش‌گذاری بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران»، مدیریت منابع انسانی در ورزش، شماره ۳: ۱۲۱-۱۳۶.

- فروردین، محمدمهدی؛ نادریان، مسعود؛ نیک‌سرشت، اصغر؛ دست برحق، حسین (۱۳۹۹). «ارائه الگوی توسعه موفقیت مربیان فوتبال با استفاده از تئوری داده‌بنیاد (مورد مطالعه: باشگاه‌های فوتبال لیگ دسته یک کشور)»، نشریه پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، شماره ۱۰: ۱۱۱-۱۲۵.
- گوهررستمی، حمیدرضا؛ سعیدی، پیام؛ جوربنیان، ابوذر؛ وقار، محمدصادق (۱۳۹۷). *طراحی مدل مدیریت استعداد در رشته‌های مدال آور استان گیلان*، طرح پژوهشی، مرکز مطالعات و پژوهش‌های راهبردی اداره کل ورزش و جوانان استان گیلان.
- مال میر، مریم؛ فرهود، داریوش؛ خان‌احمدی، محمد (۱۳۹۴). «توارث صفات اکتسابی: بیان ژن‌های شادکامی و خشونت»، نشریه آزمایشگاه و تشخیص، شماره ۷: ۲۷-۳۴.
- مختاریپور، مهدی (۱۳۹۸). «تبیین جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی مؤثر بر جامعه‌پذیری ورزشی»، مطالعات فرهنگی اجتماعی المپیک، شماره ۱: ۱۲۵-۱۵۵.
- منوچهری‌نژاد، محسن؛ همتی‌نژاد، مهرعلی؛ شریفیان، اسماعیل؛ رحمتی، محمدمهدی (۱۳۹۵). «واکاوی نقش عوامل زمین‌های (خانواده و همسالان، مدرسه و رسانه) در نهادینه سازی فرهنگ ورزش در کودکان و نوجوانان، یک مطالعه کیفی»، فصلنامه پژوهش‌های کیفی در علوم سلامت، شماره ۵: ۸۳-۹۵.
- موسوی، سیدجعفر (۱۳۹۳). «بررسی عوامل مؤثر بر پایان دوره قهرمانی ورزشکاران حرفه‌ای»، پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، شماره ۱۰: ۱۴۳-۱۵۴.
- یامحمدی، سپیده؛ هاشمی، محمدرضا (۱۳۹۵). «بهترین روش برای استعدادیابی نوجوانان و جوانان»، کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در عمران، معماری و شهرسازی.
- یوسف‌پور، احمد؛ شعبانخواه لیلی، مهران (۱۳۹۵). تأثیر محیط بر رفتار انسان، پنجمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم جغرافیا و برنامه‌ریزی، معماری و شهرسازی، تهران، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار - مؤسسه آموزش عالی مهر اروند.
- Afkhami, P; Sepasi, H; Nourbakhsh, P. (2020). "Designing a Model for Swimming Coaches' Job Retention based on Talent Management and Quality of Working Life". *Annals of Applied Sport Science*, 10; 8(3), 15-23.
- Bailey, Richard; & Morley, David. (2006). "Towards a model of talent development in physical education". *Sport, education and society*, 11(3), 211-230.
- Biondo, A; Rapisarda, A. (2018). *Talent vs Luck: The role of randomness in success and failure*.
- Bissett, JE; Kroshus, E; Hebard, S. (2020). "Determining the role of sport coaches in promoting athlete mental health: a narrative review and Delphi approach". *BMJ open sport & exercise medicine*, 1, 6(1).
- Bjørndal, C. T., & Gjesdal, S. (2020). "The role of sport school programmes in athlete development in Norwegian handball and football". *European Journal for Sport and Society*, 1-23.
- Campbell, E., Irving, R., Poudevigne, M., Dilworth, L., McFarlane, S., Ismail, O., & Bailey, J. (2019). "Contextual factors and sporting success: The relationship between birth date and place of early development on the progression of Jamaican track and field athletes from junior to senior level". *Plos one*, 14(12), e0227144.
- Eisele, A; Schagg, D; Göhner, W. (2020). "Exercise promotion in physiotherapy: A qualitative study providing insights into German physiotherapists' practices and experiences". *Musculoskeletal Science and Practice*, 1; 45: 102104.
- Gledhill, Adam; & Harwood, Chris. (2015). "A holistic perspective on career development in UK female soccer players: A negative case analysis". *Psychology of Sport and Exercise*, 21(2): 65-77.
- Hair, J. F., Risher, J. J., Sarstedt, M., & Ringle, C. M. (2019). "When to use and how to report the results of PLS-SEM". *European business review*, 31(1): 2-24 .
- Hancock, D.J., Coutinho, P., Côté, J., & Mesquita, I. (2017). "Influences of population size and density on birthplace effects", *Journal of Sports Sciences*, 36(1): 33-38.
- Hartati, S., Rachmat, I. F. (2020). "Family environment, interpersonal communication, and smartphone addiction: does it affect children's emotional development?", *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 17(7): 5532-5548.
- Hattersley, C; Hembrough, D; Khan, K; Picken, A; Rumbold, J; Maden-Wilkinson, T. (2019). "Managing the transition into retirement for elite athletes". *Professional strength & conditioning*, 30(53): 11-6.

- Hayoz, C., Klostermann, C., Schmid, J., Schlesinger, T., & Nagel, S. (2019). "Intergenerational transfer of a sports-related lifestyle within the family". *International Review for the Sociology of Sport*, 54(2): 182-198.
- Henriksen, K; Stambulova, N; Roessler, KK. (2010). "Holistic approach to athletic talent development environments: A successful sailing milieu". *Psychology of sport and exercise*, 11(3): 212-222.
- Lara, L., & Saracostti, M. (2020). "Effect of parental involvement on children's academic achievement in Chile". *Frontiers in psychology*, 10, 1464.
- Osman RA. (2019). "Talent management practices and their impact in achieving organizationalexcellence in major sports clubs in the Arab Republic of Egypt". *International Journal of Sports Science and Arts*; 1; 3 (03):102-20.
- Reifurth, KR; Wear, HT; Heere, B. (2020). "Creating fans from scratch: A qualitative analysis of child consumer brand perceptions of a new sport team". *Sport Management Review*, 1; 23(3): 428-42.
- Roberts, A. H. (2021). *The Coaches' Eye: Exploring coach decision-making during talent identification*. <https://ro.ecu.edu.au/theses/2391>.
- Sethi, J., & Scales, P. C. (2020). "Developmental relationships and school success: How teachers, parents, and friends affect educational outcomes and what actions students say matter most". *Contemporary Educational Psychology*, 63, 101904.
- Waxin, Marie; Al Ariss, Akram; Zhao, Fang. (2019). "Global Talent Management of Skilled Migrants", *Current and Future Research*. 5(2): 246.
- Yao, P. L., Laurencelle, L., & Trudeau, F. (2020). "Former athletes' lifestyle and self-definition changes after retirement from sports". *Journal of Sport and Health Science*, 10 (14): 5-8.

به این مقاله این گونه استناد کنید:

ضیاء اسطخ زبر، محمدجواد؛ رضانی نژاد، رحیم؛ براخاص، حسین (۱۴۰۲). «طراحی مدل توسعه استعدادهای رشته فوتبال با تأکید بر عوامل درونی و بیرونی»، پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، ۱۳ (۲۵): ۱۵۹-۱۷۴.